

STRESZCZENIE

DEO CABIRO. O monetach powstałych w Antiochii w imieniu Klaudiusza II Gockiego

Cechą wyróżniającą monety bite w imieniu Klaudiusza II Gockiego (268–270) w mennicy w Antiochii jest odwoływanie się w ich wyobrażeniach do sankcji, protekcji oraz ingerencji wielu bogów. W legendach rewersowych lub w ikonografii przywołano ich aż siedemnastu. Tak bogata ich reprezentacja na produktach z jednego ośrodka menniczego nie znajduje analogii w mennictwie innych III-wiecznych władców rzymskich, a także w mennictwie samego Klaudiusza II pochodzącym z innych mennic pracujących w okresie jego rządów.

Można wskazać trzy sposoby kreowania wyobrażeń rewersowych tych monet antiocheńskich. Po pierwsze, wprowadzono sylwetki bogów do ikonografii monet opatrzonej napisami znanymi już i popularnymi w mennictwie imperialnym, ale dotąd ilustrowanymi za pomocą innych motywów. Charakterystyczne w tym mennictwie antiocheńskim były zwłaszcza wyobrażenia bóstw łączonych w pary męsko-żeńskie. Po drugie, obok sylwetek bogów znanych w mennictwie imperialnym zamieszczono zupełnie nowe legendy. Po trzecie, wykorzystując wyobrażenie Kabira oraz odnoszącą się do niego legendę, stworzono oryginalny w tym mennictwie typ DEO CABIRO.

Przyczyny, które mogły wpłynąć na zamieszczenie na monetach bitych w Antiochii niekonwencjonalnych wyobrażeń, w dodatku tworzących dość jednorodną grupę, były złożone. Wśród nich wymienia się, charakterystyczne dla schyłku lat 60. III w., i to przede wszystkim dla wschodnich rubieży państwa rzymskiego, niebezpieczeństwo najazdów gockich i groźbę zarazy. Tu doszukać się można czynników natury religijnej, czyli odwoływania się do pomocy boskiej w sytuacji trudnej, związanej z tymi zagrożeniami. U genezy niektórych z wyobrażeń tkwić mogły także powody natury politycznej. Niektóre z owych monet wiąże się bowiem z inicjatywami i kontrolą nad Antiochią Zenobii i Waballata palmyreńskich, do których czyniono aluzje w ikonografii rewersowej. Podkreślić także trzeba atrakcyjność impulsów płynących z mennictwa prowincjonalnego. To one zapewne spowodowały powstanie tytułowych monet dedykowanych *deo Cabiro*.